

Handleiding tot het algehele (voor) proces van de verkiezingen **Opgemaakt door mr. S.D. Luydens**

Hoofdstuk 1. Registratie politieke partijen

1.1. Wat is een politieke partij?

Wat is een politieke partij? Dit is in de zin van de Landsverordening Politieke Partijen (verder LPP) een in Aruba gevestigde vereniging van personen die zich ten doel stelt het leveren van een bijdrage aan de gedachtevorming over politieke en maatschappelijke ontwikkelingen, het bevorderen van de politieke belangstelling en wilsvorming van de burgers en het selecteren en stellen van kandidaten voor de verkiezingen van de leden van de Staten.¹

1.1.1 Wat is de Electorale Raad?

Er is een Electorale Raad (ook ER) die onafhankelijk van zowel de Staten als de regering van Aruba optreedt.² De Electorale Raad is belast met de in de Kiesverordening en de Landsverordening Politieke Partijen opgedragen taken. Eén van die taken is het optreden als hoofdstembureau bij de verkiezingen van de Staten, conform art. 14 van de Kiesverordening (verder KV) en art 4. lid 2 LPP. De andere taak van de Electorale Raad is de registratie van de politieke partijen. De Electorale Raad bestaat in principe uit zes leden. Deze zijn de voorzitter, de vice-voorzitter, de drie leden die door drie politieke partijen worden aangewezen en als laatst het hoofd Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister (verder DBSB), die als adviserend lid optreedt. De voorzitter wordt door de president van het Hof aangewezen. De vice-voorzitter wordt door de voorzitter van de Algemene Rekenkamer van Aruba aangewezen. De laatste drie leden en hun plaatsvervanger worden aangewezen door de drie politieke partijen die de meeste stemmen hebben behaald bij de laatste verkiezingen.³ Het hoofd DBSB is van rechtswege adviserend lid conform artikel 14 lid 2 KV.

1.2. Registratie politieke partij

Een politieke partij dient door de Electorale Raad in overeenstemming met de bepalingen van paragraaf 3 van de LPP te zijn geregistreerd.⁴ Om door de Electorale Raad te kunnen worden geregistreerd, dient een politieke partij te zijn opgericht bij notariële akte waarin de statuten van de vereniging zijn opgenomen.⁵

De statuten houden in ieder geval bepalingen in, inzake:

1. de naam van de politieke partij;

¹ Art. 1 LPP

² Art. 3 lid 1 en 2

³ Art. 5 LPP

⁴ Art. 7 LPP

⁵ Art. 9 LPP

2. de doelstelling van de partij;
3. de verplichtingen die de leden tegenover de partij hebben, of de wijze waarop zodanige verplichtingen kunnen worden opgelegd;
4. de wijze waarop het lidmaatschap wordt verkregen en beëindigd;
5. de wijze van bijeenroeping van de algemene vergadering;
6. de bevoegdheden van de algemene vergadering;
7. de wijze van benoeming en ontslag van de bestuurders;
8. de regeling van de vertegenwoordigingsbevoegdheid;
9. de geldmiddelen en het beheer daarvan;
10. een beperking van het stemgerechtigd lidmaatschap tot personen die kiesgerechtigd zijn voor de verkiezing van de leden van de Staten (hiermee wordt bedoeld de leden van de Algemene Vergadering en niet de kandidaten);
11. de verplichting tot het tijdig vóór de verkiezingen publiceren van een politiek programma;
12. de procedure voor de opstelling van kandidatenlijsten voor de verkiezing van de leden van de Staten;
13. de bevoegdheid tot wijziging van de statuten;
14. de ontbinding van de vereniging.

Een verzoek tot registratie van een politieke partij wordt schriftelijk bij de Electorale Raad ingediend.⁶

Bij het verzoek om registratie moet zowel:

- a. een afschrift van de notariële akte waarbij de politieke partij is opgericht;
- b. een verklaring van de partij, houdende aanwijzing van haar gemachtigde en plaatsvervangend gemachtigde bij de Electorale Raad, welke geldt, zolang zij niet door een andere is vervangen;

aan de Electorale Raad worden overgelegd.⁷

Zowel de gemachtigde als de plaatsvervangende gemachtigde van de politieke partij bij de Electorale Raad dient kiesgerechtigd⁸, te zijn voor de verkiezing van de leden van de Staten. Zij kunnen slechts voor één politieke partij als zodanig optreden.⁹

Bij het verzoek om registratie wordt tevens verzocht om registratie van de aanduiding die geplaatst zal worden boven de lijst (kandidatenlijst) die zal worden ingediend bij de kandidaatstelling. De aanduiding mag niet meer dan 35 letters of andere tekens bevatten. Ook mag deze niet overeenstemmen met een al geregistreerde of ingediende aanduiding. Tevens mag deze niet misleidend zijn voor de kiezers en ook niet strijdig zijn met de openbare orde.¹⁰

Verzoeken kunnen ook wijzigingen van de aanduiding betreffen. De Electorale Raad beschikt dan over het verzoek binnen 3 weken na de ontvangst. Indien er sprake is van

⁶ Art. 10 lid 1 LPP

⁷ Art. 11 LPP

⁸ Art 3 jo 33 KV. Dit betekent degene die op de dertigste dag voor die der kandidaatstelling ingezetene is, Nederlander is, en de leeftijd van 18 heeft bereikt op de dag der stemming.

⁹ Art. 12 LPP

¹⁰ Art. 14 LPP

enig verzuim stelt de Electorale Raad de verzoeker in de gelegenheid dit verzuim aan te vullen of te verbeteren. De ER beschikt dan na 3 weken ontvangst van de aanvulling of verbetering verzuimen.¹¹

De beslissing op een verzoek tot registratie van een politieke partij, registratie van aanduiding en wijziging van de aanduiding wordt door de ER onverwijld aan de verzoeker medegedeeld en zo spoedig mogelijk openbaar gemaakt in de Landscourant van Aruba.¹²

1.3.Uiterlijke datum registratie politieke partijen.

Het verzoek vermeld in par. 1.2. moet eerder dan binnen zes weken vóór de dag van kandidaatstelling ingediend worden. Indien het niet tijdig wordt ingediend, blijft het verzoek voor de daarop volgende verkiezing buiten behandeling.¹³

Voor een verzoek tot wijziging van de aanduiding van de partij geldt hetzelfde als bij het verzoek tot registratie van de partij.¹⁴

De kandidaatstelling wordt ingevolge artikel 15 van de Kiesverordening bij landsbesluit bepaald op een tijdstip gelegen tussen de *negentigste en de tachtigste dag* voor het einde van elke zittingsduur van de Staten, dan wel voor het tijdstip waarop de ontbinding van de Staten ingaat.

Als bijlage 1 t/m 3 worden de schema's van de verkiezingen van 2009, 2013 en 2017 gevoegd.

1.4. Beroep tegen een beschikking van de ER omtrent beslissingen betreffende registratie

Ingevolge artikel 19 LPP staat tegen een beschikking van de ER alleen beroep open bij het Gerecht in Eerste Aanleg.¹⁵ Dit beroep moet uiterlijk voor de zesde dag na de dagtekening van de landscourant waarin de beschikking van de ER is opgenomen, ingediend worden.¹⁶

¹¹ Art. 13 LPP

¹² Art. 18 LPP

¹³ Art. 10 LPP

¹⁴ Art. 15 LPP

¹⁵ Art. 19 lid 1 en 3

¹⁶ Art. 19 lid 2 LPP

Hoofdstuk 2. Het kiezersregister

2.1 Kiesgerechtigden

De leden van de Staten worden rechtstreeks gekozen door degenen die op de dertigste dag voor die der kandidaatstelling ingezetenen zijn, mits zij Nederlander zijn en de leeftijd van achttien jaren op de dag van de stemming hebben bereikt.¹⁷ Met ingezetene wordt bedoeld degene die werkelijk woonplaats heeft op Aruba.

Dus alleen de personen die aan voornoemde voorwaarden voldoen, zijn kiesgerechtigde personen. Deze kiesgerechtigde personen komen dan in een register te staan. Dit register wordt het **Kiezersregister** genoemd. Het kiezersregister wordt met een query uit het bevolkingsregister gedraaid. Conform artikel 2 KV worden behoudens bewijs van het tegendeel geacht in Aruba werkelijke woonplaats te hebben (aldus ingezetene) zij die in het bevolkingsregister van Aruba staan ingeschreven.

Kiesgerechtigde personen zijn aldus:

- Nederlanders;
- die de leeftijd van 18 jaren op de dag van de stemming hebben bereikt;
- 30 dagen voor de dag der kandidaatstelling in het bevolkingsregister staan ingeschreven,¹⁸

MTS

- zij niet bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak van het kiesrecht zijn ontzet;
- zij krachtens onherroepelijk rechterlijke uitspraak wegens geestelijke stoornis onbekwaam zijn rechtshandelingen te verrichten.¹⁹

De minister van justitie moet vermelden wie van het kiesrecht zijn uitgesloten.²⁰

Vermelding geschiedt door het vermelden van:

-Naam, voornamen, adres, datum, plaats van geboorte en duur der uitsluiting.

Een dergelijke vermelding moet ook worden gedaan:

- bij herstel in het kiesrecht;
- bij verlening Nederlanderschap aan een persoon.

-Betrokkene wordt per aangetekende brief in kennis gesteld van de uitsluiting en de duur daarvan.

2.2. Sluiting van het kiezersregister

De dag der kandidaatstelling wordt bij landsbesluit bepaald tussen de 80 en 90ste dag voor de ontbinding van de Staten of einde zitting.²¹

¹⁷ Art 3 jo 33 KV

¹⁸ Art 1, 2 en 3 KV

¹⁹ Art 4 KV

²⁰ Art 9 KV

²¹ Art 15 KV

Resumerend:

Het kiezersregister bestaat aldus uit personen die kiesgerechtigd zijn. Dit zijn personen die:

- 1. op de 30ste dag voor die der kandidaatstelling in het bevolkingsregister van Aruba staan ingeschreven.**
- 2. Nederlanders zijn; en**
- 3. de leeftijd van 18 jaar op de dag der stemming hebben bereikt.**

Dus 30 dagen voor de dag der kandidaatstelling wordt er een bevriezing in het bevolkingsregister gedaan. Alle personen die in het bevolkingsregister staan ingeschreven en aan voornoemde voorwaarden voldoen komen na een uitdraai of query vanuit het bevolkingsregister, in het kiezersregister te staan. Het kiezersregister bestond bij de bevriezing van de verkiezingen van 25 september 2009 uit 64.602, van de verkiezingen van 27 september 2013 uit 68.758 kiesgerechtigden en die van 22 september 2017 uit 70.749 kiesgerechtigden.

Hoe wordt de bevriezing gedaan?

Alle personen die (rechtmatig) op Aruba wonen zijn verplicht zich bij de Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister (DBSB) in te schrijven. Aruba is één van de weinige landen in de wereld die over een dergelijke bevolkingsadministratie beschikken. Sommige landen doen dit door middel van registratie voor de verkiezingen.

Bij de bevriezing wordt het volgende gedaan. De voorwaarden die worden gesteld in artikel 3 jo. 33 KV (NL, 18 jaar en ingeschreven zijn 30 dagen voor kandidaatstelling) om kiesgerechtigd te zijn worden in de softwareapplicatie PIVANOBO (bevolkingsregister) vastgesteld. Hierna wordt door het programma PIVANOBO een batch gedraaid. Vervolgens wordt door de reporting tool Cognos, (tot en met de verkiezingen van 2013 werd de voorganger IMPROMPTU gebruikt) een query vanuit de PIVANOBO (bevolkingsregister) gedraaid, waardoor het kiezersregister wordt opgebouwd. Uit het kiezersregister worden vervolgens de verschillende producten gedraaid, namelijk de sterkte lijst (hoeveel kiezers per stembedistrict), de uittreksels van het kiezersregister per stembedistrict die worden gebruikt zowel bij de ondersteuning der lijsten als de stembureaus op de dag der stemming, de oproepingskaarten etc. Het kiezersregister (lijst) geeft aan per stembureau en per adres welke kiesgerechtigden onder welk stembureau vallen. Bij landsbesluit wordt het grondgebied namelijk in stembedistricten verdeeld en het aantal kiesgerechtigden per stembedistrict vastgesteld. Elk stembedistrict telt ten hoogste 1500 kiesgerechtigden.²² In het jaar 2009 is het aantal stembedistricten verhoogd van 52 naar 59. In 2017 zullen wij het aantal stembedistricten weer moeten uitbreiden gezien de stijging van het aantal kiezers bij bepaalde districten.

Indien personen in het kiezersregister voorkomen die vóór de stemming zijn overleden, zullen wij voor het verspreiden van de oproepingskaarten zoveel mogelijk deze oproepingskaarten inhouden. Indien oproepingskaarten van overledenen echter al zijn verzonden, is er een alternatieve controle. Uit het uittreksel kiezersregister bij elk stembureau zal blijken dat een kiezer overleden is. Dus als iemand met een oproepingskaart verschijnt van een overledene zal het 2de lid van het stembureau meteen

²² Artikel 35 KV

merken dat het een oproepingskaart betreft van een overledene. De persoon die met de oproepingskaart is verschenen maakt zich schuldig aan artikel 2:46 van ons Wetboek van Strafrecht.

Sinds de introductie van het Bijzonder stembureau A en B, waarbij naast het stemmen in de gevangenis en de politiewachten er ook gestemd kan worden bij bejaardentehuizen en het hospitaal, wordt in de uittreksels van het desbetreffende stembureaus alwaar betrokken kiezer had moet stemmen in de uittreksels worden weergegeven, dat deze kiezers in de gevangenis of de politiewacht, respectievelijk het hospitaal of bejaardentehuis moeten stemmen. Deze bestandsvergelijking en matching vindt plaats 1 dag voor de verkiezingen. Na deze vergelijking worden het uittreksel van het kiezersregister per stemdistrict geprint en aan elk stembureau afgegeven.

2.3. Het kiezersregister

Van **elke kiezer** worden in het kiezersregister de **geslachtsnaam, voornamen, plaats en datum geboorte** en **adres** en **nummer stembedistrict** vermeld²³. Gehuwde vrouwen en weduwen worden vermeld met de geslachtsnaam van de echtgenoot of overleden echtgenoot onder toevoeging van haar eigen geslachtsnaam voorafgegaan door het woord “geboren” of afkorting van dit woord. Verder is de Minister van Algemene Zaken v.w.b. de inlichtingen uit het kiezersregister, verplicht aan een ieder kosteloos inlichtingen te verschaffen.²⁴ Met inlichtingen wordt bedoeld informatie of opheldering over het feit of iemand (of een ander persoon) in het kiezersregister is opgenomen en zo ja, of de gegevens correct zijn. Hiermee wordt niet bedoeld het afschrift van het kiezersregister, zoals bedoeld in artikel 10 lid 2 KV. Een afschrift van het kiezersregister wordt alleen afgegeven aan degene die conform artikel 16 KV een kandidatenlijst heeft ingeleverd, en (sinds de wetswijziging in september 2013) nadat deze kandidatenlijst door het Hoofdstembureau als geldig is verklaard.

Indien iemand het niet eens is met het kiezersregister en acht dat hij of een ander in strijd met de bepalingen van de Kiesverordening daarin al dan niet of niet behoorlijk is opgenomen, kan te allen tijde bij het Gerecht in Eerste Aanleg van Aruba aanvulling of verbetering hiervan worden verzocht.²⁵ Voor het verzoek wordt gebruik gemaakt van een formulier dat kosteloos verkrijgbaar is bij de Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister. Alle formulieren die te maken hebben met de kiesverordening zijn kosteloos, voorgeschreven bij de verordening, en zijn als bijlage opgenomen bij het kiesbesluit.

Je zult jezelf misschien afvragen hoe men weet wanneer het kiezersregister gesloten zal worden en hoe ik of duizenden personen tegelijk daaruit inlichtingen kunnen krijgen. Hoewel de wet dit niet voorschrijft, is het moeilijk denkbaar gebruik te kunnen maken van de gelegenheid die de wet biedt, indien de sluiting van het kiezersregister en de inlichtingen daaruit niet op eenvoudige wijze toegankelijk worden gemaakt voor het publiek. Om deze reden wordt de sluiting in de media bekend gemaakt. Of iemand of een ander in het kiezersregister voorkomt, kan sinds de verkiezingen van 2013 online worden

²³ Art. 8 lid 1 KV

²⁴ Art 10 lid 1 KV

²⁵ Art 11 lid 1 KV

gecontroleerd. Sinds 2017 kan dit via de website www.censo.aw d.m.v. het intoetsen van iemands ID-nummer in het daarvoor bestemde vakje. Op de website draait een programma die dat mogelijk maakt (“Kiesgerechtigden check”). Als bijlage 4 een voorbeeld van de openbare bekendmaking.

2.4 Beroep tegen het kiezersregister

In een jaar waarin een verkiezing wordt gehouden heb je tot uiterlijk 5 dagen na de sluiting van het kiezersregister de mogelijkheid om aanvulling of verbetering bij het Gerecht in Eerste Aanleg te verzoeken.²⁶ Aan de hand van de schema's kan men kijken op welke datum dit valt.

Hoofdstuk 3 Het HOOFDSTEMBUREAU

3.1 Het hoofdstembureau

In het jaar 2013 heeft er een redactionele wijziging plaatsgevonden van het artikel 14 KV. Van twee artikelleden is dit artikel uitgebreid naar 7 artikelleden. In het oude artikel 14 KV stond dat de **Electorale Raad** als **hoofdstembureau** optreedt en dat het hoofd Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister als adviserend lid aan de Electorale Raad wordt toegevoegd *ten behoeve van de werkzaamheden* als hoofdstembureau. Sinds 2013 staat in het artikel beschreven dat er een hoofdstembureau is en dat dit gevormd wordt door de leden van de Electorale Raad. In artikel 14 lid 2 KV is daarnaast opgenomen dat het **hoofd** van de **Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister** als **adviserend lid** aan het Hoofdstembureau wordt toegevoegd. Een duidelijk verschil met het oude artikellid, namelijk dat de adviserende rol van het hoofd verder gaat en uitgebreider is dan alleen maar ten behoeve van de werkzaamheden als hoofdstembureau. Hoewel dit ongelukkig is geformuleerd in het huidige lid 2, is het bedoeling van de wetgever, gezien de deskundigheid en ervaring op het gebied van de verkiezingen, dat het hoofd DBSB als volledig lid deel uitmaakt van het Hoofdstembureau. Het hoofd Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister is overigens degene die verantwoordelijk is voor alles betreffende de uitvoering en werkzaamheden betreffende de verkiezingen. Naast voornoemde verschil, is in het artikel nu ook opgenomen hoe de zittingen van het Hoofdstembureau gehouden moeten worden en hoeveel leden er minimaal aanwezig moeten zijn. Tevens regelt artikel 14 lid 8 KV hoe de beslissingen tot stand komen. Gezien artikel 14 lid 7 KV is het de bedoeling dat het oudste lid in jaren als voorzitter optreedt bij ontstentenis van de voorzitter en plaatsvervangende voorzitter. Met oudste lid in jaren wordt bedoeld het oudste lid die de meeste jaren fungerend is als lid in het Hoofdstembureau, gezien er enige ervaring en kennis vereist is.

De uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de beslissingen van het Hoofdstembureau v.w.b. de werkzaamheden rondom de verkiezingen, wordt aldus door de Electorale Raad als onafhankelijk orgaan, samen met het hoofd DBSB, die als (adviserend) lid aan de raad is toegevoegd, gedragen.

²⁶ Art 11 lid 2 KV

Hoofdstuk 4. Kandidaatstelling

4.1. Dag der kandidaatstelling

De dag der kandidaatstelling wordt, zoals al in paragraaf 1.3. en 2.2 vermeld, bij landsbesluit bepaald op een tijdstip gelegen tussen de *negentigste dag en de tachtigste dag* voor het einde van de zittingsduur van de Staten, dan wel voor het tijdstip waarop de ontbinding van de Staten ingaat. Deze dag werd in 2009 bepaald op 7 augustus 2009, in 2013 op 9 augustus 2013 en voor de verkiezingen van het jaar 2017 op 4 augustus 2017.²⁷

In geval van een eventuele val van een kabinet waarbij de Staten ontbonden zouden worden, houdt de ontbinding dan een last tot het houden van een nieuwe verkiezing in en tot het samenkomen van een nieuwe Staten binnen drie maanden.²⁸ Dit betekent dat er bij Landsbesluit de dag van de kandidaatstelling moet worden bepaald en dat in een dergelijk geval de sluiting van het kiezersregister met terugwerkende kracht in het verleden zal plaatsvinden.

4.2. Bekendmaking kandidaatstelling

Drie weken voor de dag der kandidaatstelling dient openbare kennisgeving hiervan te geschieden.²⁹ Deze openbare kennisgeving dient te geschieden door middel van het openbaar bekendmaken van de plaats, tijdstip en voorwaarden voor het inleveren van een kandidatenlijst. De openbare bekendmaking geschiedt door het plaatsen van het bericht in alle kranten van het land en tegenwoordig ook op ‘social media newspapers’, namelijk 24ora.com, noticiacla, masnoticia etc. Tevens wordt hiervoor de website www.censo.aw en de facebook-pagina van de Registro Civil y Censo gebruikt.

De formulieren en de kandidatenlijst die ingevuld moeten worden zijn kosteloos verkrijgbaar bij de Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister. In het jaar 2009 heeft de DBSB aan de politieke partijen die de formulieren voor hun kandidatenlijst kwamen ophalen een brief overhandigd met de uitleg van de voorwaarden en formulieren die nodig zijn bij de inlevering. Tevens werd aan elke politieke partij een tijdstip voor indiening toegewezen. In 2013 werd een soortgelijke procedure gehouden. In 2017 zullen de formulieren en informatie allemaal digitaal beschikbaar worden gesteld, waarbij het uiteraard mogelijk blijft om van het oude systeem gebruik te maken.

4.3. Inlevering kandidatenlijst

Op de dag der kandidaatstelling kunnen de bij de **Electorale Raad geregistreerde politieke partijen** bij de voorzitter van het hoofdstembureau of het door hem aangewezen lid van dat bureau, *ter plaatse waar dat bureau is gevestigd*, hun kandidatenlijst inleveren van *09:00 uur tot stipt 16:00 uur*.³⁰

Ter plaatse waar dat bureau is gevestigd:

In het verleden was het bureau Burgerlijke Stand en bevolkingsregister gevestigd bij het parlamentsgebouw waardoor de inlevering van de kandidatenlijsten aldaar plaatsvond.

²⁷ Art. 15 KV

²⁸ Art III.14 lid 2 St.reg.Ar

²⁹ Art 16 lid 4KV

³⁰ Art. 16 lid 1 KV

Hierna werd het vermoedelijk i.v.m. logistiek verplaatst naar Havana. In het jaar 2013 vond er wijzigingen plaats in de kiesverordening, o.a. invoering van andere bijzondere stembureaus namelijk de bejaardentehuizen en hospitaal Tevens werden er enkele technische verbeteringen doorgevoerd. Artikel 16 lid 1 KV werd niet gewijzigd waarmee bevestigd is dat de plaats van inlevering ten kantore van het Hoofdstembureau blijft. In verband hiermede en in navolging van de wettelijke voorschriften van de Kiesverordening wordt de plaats van inlevering het Stadhuis, namelijk ter plaatse alwaar het hoofdstembureau is gevestigd.

Tijdstip 09:00 tot 16:00 uur:

Er staat niet expliciet in de wet dat voor elke politieke partij een vastgesteld uur voor inlevering wordt bepaald. Desalniettemin moet in verband met de goede gang van zaken op de dag van inlevering voor elk der partijen een tijdstip worden vastgesteld. In de praktijk is de inlevering van de kandidatenlijsten altijd zonder problemen verlopen en hebben de politieke partijen altijd meegewerkt en zich gehouden aan het door de DBSB vastgestelde tijdstip.

De inlevering geschiedt persoonlijk door de gemachtigde van de politieke partij of diens plaatsvervanger.³¹ Degene die de lijst inlevert krijgt een bewijs van ontvangst. De wet geeft aan dat verder alleen de kandidaten op de lijst bij het inleveren aanwezig kunnen zijn.

4.4. Ondersteuning kandidatenlijst.

Elke kandidatenlijst van een politieke partij aan welke bij de laatstgehouden verkiezingen geen zetel in de Staten is toegekend, dient te worden ondersteund door 1 % van de som der stemcijfers van de vorige verkiezing.³² De som der stemcijfers is het aantal geldig uitgebrachte stemmen van de laatstgehouden verkiezingen. Bij de verkiezing van 2005 werden er in totaal 51.317 geldige stemmen uitgebracht. Dit betekent dus dat toen elke kandidatenlijst diende te worden ondersteund door 513 kiesgerechtigden. Deze ondersteuning gebeurt door het plaatsen van handtekening van kiesgerechtigden op de ingediende kandidatenlijst.³³ Dit gebeurt bij de DBSB gedurende 7 achtereenvolgende werkdagen na indiening der lijst van 09:00 uur tot en met 20:30 uur. Eenzelfde kiezer mag niet meer dan één kandidatenlijst ondertekenen. In het jaar 2009 vond de ondersteuning van 10 augustus tot en met 18 augustus 2009 plaats. Het weekeinde wordt ingevolge art. 132 lid 1 KV niet geteld.

Hoofdstuk 5. Onderzoek der lijsten en beslissing over de geldigheid.

Op de derde dag na het einde van de termijn van ondersteuning, houdt het hoofdstembureau een zitting tot het onderzoeken van de lijsten.³⁴ Deze zitting werd in 2009 op 21 augustus 2009 gehouden, in 2013 op 23 augustus en zal in 2017 op 18 augustus plaatsvinden. Indien bij dit onderzoek blijkt van verzuimen, genoemd in artikel 22 lid 2 KV wordt dan tegen gedagtekend bewijs mededeling gedaan aan hem die de lijst heeft ingeleverd.

³¹ Art. 16 lid 2 KV

³² Art. 17 lid 1 KV

³³ Art. 17 lid 2 KV

³⁴ Art. 22 lid 1 KV

Binnen drie dagen kan hij die de lijst heeft ingeleverd het verzuim zuiveren.³⁵

Een dag na het verstrijken van bovengenoemd termijn beslist het hoofdstembureau over de geldigheid der lijsten en handhaving van daarop voorkomende kandidaten in een voor kiezers toegankelijke zitting. Dag en uur van deze zitting dienen ter openbare kennis te worden gebracht.³⁶

Tegen deze beslissing kan iedere kiezer binnen twee dagen beroep instellen bij het Gerecht in Eerste Aanleg.³⁷ De rechter behandelt het beroep in een openbare zitting binnen vijf dagen nadat het beroep is ingekomen.³⁸ De rechter beslist op het beroep uiterlijk op de derde dag na de behandeling.³⁹ De uiterlijke datum voor de nummering van de lijsten en het toekennen van de kleuren verschuift dus met 10 dagen bij het instellen van beroep. Zie het schema in bijlage 3.

Pas nadat de nummering van de lijsten is vastgesteld en de kleuren zijn toegekend, kunnen de stembiljetten besteld worden. Hierna dienen de stembiljetten gedrukt te worden. Elk stembiljet dient (aan de achterzijde) voorzien te zijn van de handtekening van de voorzitter, zodat dit (dichtgevouwen stembiljet) door het derde lid bij het stembureau gecontroleerd kan worden. Ook bij het deponeren van het stembiljet in de stembus wordt dit door het derde lid van het stembureau gecontroleerd en wordt het aantal geturfd.

Elke stembiljet wordt de dagen voorafgaande aan de verkiezing door het personeel van de DBSB gecontroleerd: alle stembiljetten worden opengemaakt, gecontroleerd op juistheid en hierna weer conform de wet dichtgevouwen.

Hoofdstuk 6. De stemming

6.1. Het ontvangen van de oproepingskaarten.

Uiterlijk acht dagen voor de dag der stemming dient elke kiezer, die bevoegd is aan de stemming deel te nemen, zijn oproepingskaart te ontvangen.⁴⁰ Op deze kaart staat vermeld:

- a. dat een stemming voor de Staten zal plaatsvinden;
- b. de naam, voornamen, geboortedatum, geboorteplaats, alsmede het adres van de kiezer;
- c. het nummer, waaronder de kiezer in het bij de stemming te bezigen afschrift van of uittreksel uit het kiezersregister voorkomt;
- d. het nummer van het stembedistrict waartoe de kiezer behoort;
- e. het adres van het stemlokaal voor dat stembedistrict;
- f. de dag en de uren waarop de stemming plaats vindt.⁴¹

³⁵ Art. 22 lid 3 KV

³⁶ Art. 24 KV

³⁷ Art. 27 lid 1 KV

³⁸ Art. 28 lid 1 KV

³⁹ Art. 29 lid 1 KV

⁴⁰ Art. 38 lid 1 jo. 33 KV

⁴¹ Art. 38 lid 1KV

Indien een oproepingskaart in het ongereede is geraakt of niet werd ontvangen, wordt op aanvraag van de kiezer door het hoofd van de Dienst Burgerlijk Stand en Bevolkingsregister een nieuwe oproepingskaart uitgereikt. Ook het stembureau van het stembedictriet waartoe de kiezer behoort, is daartoe bevoegd.⁴²

Drie dagen voor de stemming, wordt door de Minister van Algemene Zaken ter openbare kennis gebracht de dag en de uren waarop de stemming plaats vindt en de inhoud van artikel 2:43 tot en met 2:47 van het Wetboek van Strafrecht.

De stemming vangt aan om 08:00 uur en duurt tot 19:00 uur.⁴³

De kiezer stemt in het stemlokaal van het voor hem aangewezen stembedictriet. De dag der stemming is zoals in par 2.2 vermeld bij landsbesluit bepaald en zodanig dat tussen de dag der kandidaatstelling en die der stemming 48 dagen gelegen zijn.

Iedere werkgever dient zijn werknemer die kiesgerechtigd is ten minste 4 achtereenvolgende **werkuren** vrijaf te geven⁴⁴. Tevens stelt het bestuur of de feitelijke leiding van een inrichting voor geneeskundige behandeling, verpleging of verzorging de kiesgerechtigde personen in de gelegenheid om te stemmen.⁴⁵

6.2. Stembedictrieten

Het land wordt bij landsbesluit h.a.m. in stembedictrieten verdeeld. Voor de verkiezingen van 2009 heeft de DBSB samen met de DOW 7 nieuwe stembedictrieten toegevoegd aan de reeds bestaande 52 stembedictrieten. Dit was noodzakelijk in verband met het oude artikel 35 lid 2 KV wat bepaalde dat elk stembedictriet niet meer dan 1200 kiezers mocht tellen. Hieruit volgt dat een stembedictriet in de regel niet meer dan 1.200 kiezers kon bevatten. Bij een onderzoek dat in mei 2009 via een query/sterktelijst werd gedaan, werd vastgesteld dat meer dan 58% van de stembedictrieten meer dan 1.200 kiezers bevatte. Hierdoor was de uitbreiding van het aantal stembedictrieten noodzakelijk. Het land werd toen aldus in 59 stembedictrieten verdeeld.

De verdeling van de stembedictrieten wordt geregeld in Bijlage XV van het Kiesbesluit. Voor de verkiezingen van 2017 heeft de DBSB deze exercitie weer gedaan. Hoewel de wet in 2013 werd gewijzigd zodat de mogelijkheid bestaat om maximaal 1500 kiezers per stembedictriet te hebben, is er gekozen voor uitbreiding van het aantal stembedictrieten van 59 naar 62. Daarnaast hebben er zowel correcties op de nieuwe schrijfwijze van straatnamen plaatsevonden en tevens, voor een meer doelmatige verdeling van de kiezers, enkele verschuivingen van straatnamen naar andere distrieten plaatsgevonden.

6.3. Stembureau

Voor elk stembedictriet is er een stembureau.⁴⁶ Er wordt dus een stembureau aangewezen voor elk stembedictriet. De Minister van Algemene Zaken wijst voor elk stembedictriet een geschikt lokaal aan.⁴⁷ Het hoofd van de Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister

⁴² Art. 38 lid 4KV

⁴³ Art 39 KV

⁴⁴ Art. 40 KV

⁴⁵ Art. 41 KV

⁴⁶ Art. 36 lid 1 KV

⁴⁷ Art. 45 lid 1KV

zorgt voor de inrichting van het stemlokaal.⁴⁸ In de praktijk gebeurt dit in nauwe samenwerking met de Dienst Openbare Werken (DOW). Zij dragen zorg voor het plaatsen van de stemhokjes in de stembureaus, afsluithekken, potloden in de stemhokjes etc.

6.4. Samenstelling stembureau

Het stembureau bestaat uit drie leden, waarvan één voorzitter is. Zij worden uit kiesgerechtigde ingezetenen benoemd door de Minister van Algemene Zaken. Bovendien worden er per stembureau ten minste twee plaatsvervangende leden benoemd.⁴⁹ De leden van de stembureaus stemmen bij het stembureau waarvan zij lid van zijn.⁵⁰ Indien een lid bij een ander bureau moet stemmen dan op de oproepingskaart staat vermeld, wordt hiervan melding gedaan in het proces-verbaal van de zitting.⁵¹

Gedurende de zitting zijn steeds de voorzitter en twee leden aanwezig.⁵² Bij ontstentenis van de voorzitter treden de leden naar volgorde der benoeming als zodanig op. Bij ontstentenis van een lid, wijst de voorzitter de plaatsvervanger aan. Indien geen lid beschikbaar is, wordt een der in het stemlokaal aanwezige kiezers als zodanig aangewezen. Alle verwisselingen in de samenstelling van het stembureau worden in het proces-verbaal van de zitting gemeld.⁵³

Bij het nemen van beslissingen waarbij de stemmen tussen de leden staken, beslist de stem van de voorzitter.⁵⁴ Tevens is de voorzitter belast met de handhaving van de orde in het stemlokaal.⁵⁵

Verrichtingen, inrichting en andere vereisten op de dag der stemming van het stembureau worden in de leidraad voor voorzitters en leden der stembureaus naar voren gebracht. Deze leidraad wordt als bijlage bij dit document gevoegd.

6.5. Het stemmen

Op de dag der stemming moet de kiesgerechtigde zich begeven naar het stemdistrict en het stembureau dat op zijn oproepingskaart wordt vermeld. Daar zal de kiezer de leden van het stembureau treffen. Hij loopt naar de voorzitter toe en geeft hem zijn oproepingskaart en zijn geldige legitimatiebewijs⁵⁶. Vervolgens roept de voorzitter van het stembureau hardop het volgnummer dat op de oproepingskaart voorkomt. Het tweede lid kijkt hierna in het uittreksel van het kiesregister. Het tweede lid noemt de naam die in het uittreksel bij dat volgnummer is vermeld. De voorzitter controleert de naam aan de hand van de oproepingskaart en identificeert de kiezer aan de hand van het door de kiezer gegeven legitimatiebewijs. Het tweede lid parafeert op het uittreksel naast de naam van de kiezer dat hij zich heeft gemeld. De voorzitter geeft aan de kiezer een dichtgevouwen stembiljet. De voorzitter houdt aantekening van de ontvangen oproepingskaarten, de

⁴⁸ Art. 45 lid 2 KV

⁴⁹ Art. 37 lid 1 KV

⁵⁰ Art. 42 lid 1 KV

⁵¹ Art. 42 lid 2 KV

⁵² Art. 43 lid 1 KV

⁵³ Art. 43 lid 5 KV

⁵⁴ Art 44 KV

⁵⁵ Art. 66 KV

⁵⁶ Art. 59 KV

afgegeven stembiljetten alsmede het aantal kiezers die ontvangst van het stembiljet hebben geweigerd.⁵⁷

De kiezer begeeft dan naar een niet in gebruik zijnd stemhokje en stemt door met een rood potlood het witte stipje voor de naam van de kandidaat van zijn/haar keuze rood te maken.⁵⁸

Hierna vouwt hij het stembiljet dicht zodanig dat de lijsten niet zichtbaar zijn. Hij gaat daarmee naar de stembus.⁵⁹ Het derde lid controleert, zonder het stembiljet in handen te nemen, of het de handtekening van de voorzitter van het hoofdstembureau draagt, en laat de kiezer het stembiljet in de stembus steken. Het derde lid houdt aantekening van het aantal in de stembus gestoken biljetten.⁶⁰

Verdere regels voor wat betreft de verrichtingen in het stembureau worden verder in de Leidraad voor de stembureaus uitgelegd.

⁵⁷ Art. 60 KV

⁵⁸ Art. 61 lid 1 KV

⁵⁹ Art. 61 lid 2 KV

⁶⁰ Art. 61 lid 3 KV

BIJLAGEN:

1. Schema belangrijke data Verkiezingen 2009
2. Schema belangrijke data Verkiezingen 2013
3. Schema belangrijke data Verkiezingen 2017
4. Voorbeeld van een Anuncio/ openbare bekendmaking sluiting kiezersregister
5. Voorbeeld Anuncio/ openbare bekendmaking stemchecker
6. Voorbeeld van een Anuncio/ openbare bekendmaking dag der kandidaatstelling
7. Voorbeeld van Anuncio/ openbare bekendmaking vaststelling kleuren.
8. Voorbeeld Anuncio/ openbare bekendmaking geldigheid der lijsten

Bijlage 1:**SCHEMA WERKZAAMHEDEN STATENVERKIEZINGEN OP 25 SEPTEMBER 2009**

Datum	Werkzaamheden:	Artt
26 juni 2009	Uiterlijk datum registratie politieke partijen	Art 10 LPP
8 juli 2009	Sluiting kiezersregister	Art 33 KV
13 juli 2009	Einde beroepsperiode op het kiezersregister	Art. 11 lid 2 KV
17 juli 2009	Bekendmaking dag der Kandidaatstelling	Art. 16 lid 4
24 juli 2009	Bekendmaking kleuren lijsten door MB van Min. Pres.	Art. 30 lid 2
7 augustus 2009	Kandidaatstelling Vrijdag	Art. 15 (09:00/ 16:00 uur)
10 t/m 18 augustus 2009	Ondersteuning kandidatenlijsten (1% som stemcijfer) 09:00 tot 20:30 uur	Art. 17 lid 2
21 augustus 2009	Zitting ER onderzoek kandidatenlijsten	Art 22 lid 1
24 augustus 2009	Mededeling doen tegen gedagtekend ontvangstbewijs van eventuele verzuimen	Art. 22 lid 2
27 augustus 2009	Uiterlijk hersteldatum van verzuimen	Art. 22 lid 3
28 augustus 2009	Beslissing over geldigheid van de kandidatenlijsten en handhaving van daarop voorkomende kandidaten ER (Moet ter openbare kennis gebracht worden)	Art. 24 lid 1/2
t/m 31 augustus 2009	Afloop termijn voor instellen van beroep tegen de beslissing van de ER omtrent geldigheid van de kandidatenlijst Indien geen beroep	Art. 27 lid 1
1 september 2009	Nummering van lijsten en toekennen van kleur ER	Art. 30
25 september 2009	Stemming	Art. 34
30 september 2009	Vaststelling uitslag verkiezingen (10:00 uur In geval instelling beroep	Art. 82
7 september 2009	Uiterlijke datum behandeling beroep	Art. 28 lid 1
10 september 2009	Uiterlijke datum beslissing rechter (3 dagen na behandeling zitting)	Art. 29
11 september 2009	Uiterlijke datum nummering van lijsten en toekennen van kleur ER)	Art. 30

--	--	--

Bijlage 2:**SCHEMA WERKZAAMHEDEN STATENVERKIEZINGEN OP 27 SEPTEMBER 2013**

Datum:	Werkzaamheden:	Artt:
27 juni 2013	Uiterlijk datum registratie politieke partijen	Art 10 LPP (indiening binnen 6 weken voor kandidaatstelling blijft buiten behandeling).
10 juli 2013	Sluiting (bevrozing) kiezersregister	Art 3 jo. 33 KV
15 juli 2013	Einde beroepsperiode op het kiezersregister	Art. 11 lid 2 KV (Beroep bij het GEA tot aanvulling c.q. verbetering KR in een jaar van de verkiezingen kan alleen binnen 5dgn NA sluiting KR
19 juli 2013	Openbare bekendmaking dag der Kandidaatstelling	Art. 16 lid 4 KV
26 juli 2013	Openbare Bekendmaking kleuren lijsten door MB van Min. Pres.	Art. 30 lid 2 KV
9 augustus 2013	Kandidaatstelling	Art. 15 KV (09:00/16:00 uur)
12 t/m 20 augustus 2013	Ondersteuning kandidatenlijsten (1% stemcijfer) 09:00 tot 20:30 uur	Art. 17 lid 2 KV
23 augustus 2013	Zitting ER onderzoek kandidatenlijsten	Art 22 lid 1 KV
26 augustus 2013	Mededeling doen tegen gedagtekend ontvangstbewijs van eventuele verzuimen	Art. 22 lid 2 KV
29 augustus 2013	Uiterlijk hersteldatum van verzuimen	Art. 22 lid 3 KV
30 augustus 2013	Zitting over de beslissing over geldigheid van de kandidatenlijsten en handhaving van daarop voorkomende kandidaten ER (Moet ter openbare kennis gebracht worden)	Art. 24 lid1 en 2 KV
t/m 2 september 2013	Afloop termijn voor instellen van beroep tegen de beslissing van de ER omtrent geldigheid van de kandidatenlijst Indien geen beroep	Art. 27 lid 1 KV
3 september 2013	Nummering van lijsten en toekennen van kleur ER	Art. 30 KV
27 september 2013	Stemming	Art. 34 KV
2 oktober 2013	Vaststelling uitslag verkiezingen (10:00 uur	Art. 82

	In geval instelling beroep	
9 september 2013	Uiterlijke datum behandeling beroep	Art. 28 lid 1 KV
12 september 2013	Uiterlijke datum beslissing rechter (3 dagen na behandeling zitting)	Art. 29 lid 1 KV
13 september 2013	Uiterlijke datum nummering van lijsten en toekennen van kleur ER)	Art. 30
19 september 2013	Tenminste 8dgn voor stemming ontvangt kiezer oproepingskaart	Art.38 KV Art 34 KV
27 september 2013	STEMMING	
2 oktober 2013	Vaststelling uitslag verkiezingen	Art 82

Bijlage 3:**SCHEMA WERKZAAMHEDEN STATENVERKIEZINGEN OP 22 SEPTEMBER 2017**

Datum:	Werkzaamheden:	Artt:
22 juni 2017	Uiterlijk datum registratie politieke partijen	Art 10 LPP (indiening binnen 6 weken voor kandidaatstelling blijft buiten behandeling).
5 juli 2017	Sluiting (bevrozing) kiezersregister	Art 3 jo. 33 KV
10 juli 2017	Einde beroepsperiode op het kiezersregister	Art. 11 lid 2 KV (Beroep bij het GEA tot aanvulling c.q. verbetering KR in een jaar van de verkiezingen kan alleen binnen 5dgn NA sluiting KR
14 juli 2017	Openbare bekendmaking dag der Kandidaatstelling	Art. 16 lid 4 KV
21 juli 2017	Openbare Bekendmaking kleuren lijsten door MB van Min. Pres.	Art. 30 lid 2 KV
4 augustus 2017	Kandidaatstelling	Art. 15 KV (09:00/16:00 uur)
7 t/m 15 augustus 2017	Ondersteuning kandidatenlijsten (1% som stemcijfer) 09:00 tot 20:30 uur	Art. 17 lid 2 KV
18 augustus 2017	Zitting ER onderzoek kandidatenlijsten	Art 22 lid 1 KV
21 augustus 2017	Mededeling doen tegen gedagtekend ontvangstbewijs van eventuele verzuimen	Art. 22 lid 2 KV
24 augustus 2017	Uiterlijk hersteldatum van verzuimen	Art. 22 lid 3 KV
25 augustus 2017	Zitting over de beslissing over geldigheid van de kandidatenlijsten en handhaving van daarop voorkomende kandidaten ER (Moet ter openbare kennis gebracht worden)	Art. 24 lid1 en 2 KV
t/m 29 augustus 2017	Afloop termijn voor instellen van beroep tegen de beslissing van de ER omtrent geldigheid van de kandidatenlijst Indien geen beroep	Art. 27 lid 1 KV
30 augustus 2017	Nummering van lijsten en toekennen van kleur ER	Art. 30 KV
14 september 2017	Ten minste 8dgn voor stemming ontvangt kiezer oproepingskaart	Art 38 lid 1 KV

19 september 2017	Ter openbare kennisbrenging dag der verkiezingen en inhoud artt 2:43 t/m 2:47 Sr	Art. 38 lid 5 KV
22 september 2017	Stemming	Art. 34 KV
27 september 2017	Vaststelling uitslag verkiezingen (10:00 uur	Art. 82
-----	-----	-----
	In geval instelling beroep Art 27 KV	
5 september 2017	Uiterlijke datum behandeling beroep	Art. 28 lid 1 KV
8 september 2017	Uiterlijke datum beslissing rechter (3 dagen na behandeling zitting)	Art. 29 lid 1 KV
11 september 2017	Uiterlijke datum nummering van lijsten en toekennen van kleur ER)	Art. 30
14 september 2017	Ten minste 8dgn voor stemming ontvangt kiezer oproepingskaart	Art.38 lid 1 KV
19 september 2017	Ter openbare kennisbrenging dag der verkiezingen en inhoud artt 2:43 t/m 2:47 Sr	Art 38 lid 5 KV
22 september 2017	STEMMING	Art 34 KV
27 september 2017	Vaststelling uitslag verkiezingen	Art 82

Bijlage 4:

HOOFDSTEMBUREAU

ANUNCIO CIERRE DI REGISTRO DI VOTADOR RIBA 5 JULI 2017

Hefe di Registro Civil y Censo ta participa cu conforme articulo 3 jo. 33 di nos Ordenansa Electoral e ciere di e Registro di Votadornan lo tuma luga ariba Diaranzon 5 juli 2017.

Solamente personanan cu ta aparece den e Registro di Populacion riba e fecha 5 juli 2017, y cu tin nacionalidad Hulandes y dia di eleccion tin 18 anja bai ariba, por participa na e votacion dia 22 september 2017.

Si bo a cambia di adres, corda registra na bo adres nobo, pa asina bo kaarchi di voto por yega na e adres correcto.

Tambe nos kier a recorda tur esnan cu no tin un ID of paspoort valido pa haci un peticion na tempo. Pa mas informacion, subi nos website www.censo.aw.

BEKENDMAKING SLUITING KIEZERSREGISTER 5 JULI 2017

Het Hoofd Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister maakt hierbij bekend dat ingevolge artikel 3 jo. 33 van de Kiesverordening de sluiting van het Kiezersregister op woensdag 5 juli 2017 zal plaatsvinden.

Alleen diegenen die op 5 juli 2017 in het bevolkingsregister staan ingeschreven, en de Nederlandse nationaliteit bezitten en die op de dag der stemming de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt, mogen aan de stemming op 22 september 2017 deelnemen.

Als u van adres bent veranderd, dient u uw adres te wijzigen bij de DBSB, zodat uw oproepingskaart op het correcte adres kan worden bezorgd.

Personen die niet over een geldig Identiteitsbewijs of paspoort beschikken, dienen dit tijdig aan te vragen. Meer informatie hierover kunt u vinden op onze website www.censo.aw.

Bijlage 5:

Registro Civil y Censo

Hefe di Registro Civil y Censo ta participa cu conforme articulo 3 jo. 33 di nos Ordenansa Electoral e cierre di e Registro di Votado a tuma luga diaranson 5 juli 2017.

Solamente personanan cu ta aparece den e Registro di Poblacion ariba dicho fecha, cu tin nacionalidad HULANDES y dia di eleccion tin 18 aña pariba, por participa na e eleccion dia 22 september 2017. E Registro di Votado a cera cu un total di 70.751 votado.

Segun articulo 11 di nos Ordenansa Electoral tur persona cu no ta aparece den e lista aki tin derecho di haci peticion dentro di 5 dia despues di e cierre di e Registro di Votado na Corte di Prome Instancia di Aruba pa añadi of drecha e Registro di Votado, si nan no ta di acuerdo cu nan no ta aparece den e registro aki of si e datonan den e registro aki no ta correcto. Pa e eleccion di dia 22 september 2017, e ultimo dia pa entrega un peticion na Corte lo ta dialuna 10 di juli 2017. Na oficina di Censo tin e formulario stipula pa ley disponibel. Tambe por haya e formulario aki riba www.censo.aw/main/verkiezingen-2017 na 'kiezersregister'. Primi 'formulier verzoek verbetering kiezersregister'.

Pa averigua si bo number ta aparece den e Registro di Votado:

- bay riba <http://censo.aw/stemcheck/>
- yena bo ID-number (ehempel: 74.12.30.40, cu ta consiste di e aña cu bo a nace JJ, e luna MM, e dia DD y e ultimo 2 cifra patras riba bo cedula NN)
- primi "check" y bo fam, number, fecha di nacemento y lugar na unda bo ta vota lo aparece. Esey ta nifica cu bo tin derecho di voto y ta aparece den e Registro di Votado pa Eleccion 2017.

E Registro di Votado tambe ta accesibel na Oficina di Registro Civil y Censo.

Ta recorda tur esnan cu no tin un identificacion valido pa pidi esey na tempo. Por haci cita pa paspoort y/of ID via www.censo.aw (banda rechts di e homepage, primi 'maak een afspraak'). Corda cu e ta dura dos siman pa procesa un paspoort. E cedula di identidad si ta keda cla di biaha. Pa mas informacion tocante paspoort y cedula, bishita nos website www.censo.aw.

BEKENDMAKING

Het Hoofd Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister (DBSB) maakt hierbij bekend dat ingevolge artikel 3 jo. 33 Kiesverordening de sluiting van het Kiezersregister op woensdag 5 juli 2017 heeft plaatsgevonden.

Alleen diegenen die op genoemde datum in het bevolkingsregister staan ingeschreven, de Nederlandse nationaliteit bezitten en die op de dag der stemming op 22 september 2017, de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt, mogen aan de stemming deelnemen. Het kiezersregister is gesloten met 70.751 kiesgerechtigden.

Op grond van artikel 11 van de Kiesverordening is eenieder bevoegd om binnen vijf dagen na de sluiting van het Kiezersregister bij het Gerecht in Eerste Aanleg van Aruba aanvulling of verbetering van het Kiezersregister te verzoeken op grond dat hij niet of niet behoorlijk in dit register is opgenomen. Voor de Verkiezingen 2017 geldt dat het bezwaar uiterlijk maandag 10 juli 2017 bij het Gerecht in Eerste Aanleg kan worden ingediend. Bij de DBSB is hiervoor het wettelijk voorgeschreven formulier beschikbaar. U kunt dit formulier ook downloaden via

www.censo.aw/main/verkiezingen-2017 onder 'kiezersregister'. Klik vervolgens op 'Formulier verzoek verbetering kiezersregister'.

Om na te gaan of uw naam voorkomt in het Kiezersregister:

- ga naar <http://censo.aw/stemcheck/>
- vul uw ID-nummer in (voorbeeld: 74.12.30.40 bestaande uit geboortjaar JJ, maand MM, dag DD en het laatste nummer NN).
- klik op "check" en uw achternaam, voornaam, geboortedatum en het stembureau waar u dient te stemmen verschijnen in het vakje. Dit betekent dat u kiesgerechtigde bent en dat u in het kiezersregister van 2017 voorkomt.

Het kiezersregister is ook voor inzage beschikbaar bij de Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister.

Personen die niet over een geldig identificatiemiddel beschikken, dienen dit tijdig aan te vragen. U kunt een afspraak maken voor het aanvragen van een paspoort en/of ID via www.censo.aw (op de rechterzijde homepage, klik op 'maak een afspraak'). Denk eraan dat het proces van aanvraag tot afgifte van een paspoort 2 weken duurt. Een identiteitsbewijs is wel direct beschikbaar. Bezoek onze website www.censo.aw voor meer informatie over het paspoort en identiteitsbewijs.

Bijlage 6:

HOOFDSTEMBUREAU ARUBA

Anuncio

Conforme articulo 16 inciso 4 Ordenansa Electoral e Presidente di Hoofdstembureau ta participa lo siguiente:

Entregamento di lista pa e partidonan politico lo tuma lugar diabierna **4 augustus 2017**.

Lugar: Stadhuis

Adres: Schoolstraat 2

Orario: 09:00 a.m. -16:00 p.m.

E apoderado di cada partido politico, cu pa Hoofdstembureau ta conoci cu lo participa na e eleccion 2017, lo haya un carta for di Hoofdstembureau den cual lo wordo stipula e orario pa e apoderado o su reemplasante bin entrega e lista. Den e carta lo wordo splika tur e requisitonan cu tin pa e entrega di lista.

Hunto cu e lista mester wordo entrega segun articulo 19 jo. 20 Ordenansa Electoral, lo siguiente:

1. Declaracion individual di cada candidato cu nan ta bai di acuerdo cu ponemento di nan number ariba lista di candidato;
2. Comprobante di pago na Departamento di Finansas di un suma di Afl. 1.000,-;
3. Un pasfoto blanco cu preto di 4 pa 6 cm, dunando un bista claro y igual di **e candidato postula mas halto ariba** e lista di e partido;

Bekendmaking

De voorzitter van het Hoofdstembureau maakt conform artikel 16 lid 4 Kiesverordening het volgende bekend:

De **dag der kandidaatstelling** (“indiening lijsten politieke partijen”) zal plaatsvinden op vrijdag **4 augustus 2017**.

Plaats: Stadhuis

Adres: Schoolstraat 2

Tijdstip: 09:00 a.m. - 16:00 p.m.

De gemachtigden van de geregistreerde politieke partijen, waarvan het voor het Hoofdstembureau bekend is dat zij aan de verkiezingen van 2017 zullen meedoen, zullen van het Hoofdstembureau een brief ontvangen waarin het tijdstip van inlevering van de kandidatenlijst voor elk van de partijen is vastgesteld. De inlevering van de kandidatenlijst geschiedt door de gemachtigde van de politieke partij of diens plaatsvervanger. In deze brief worden tevens de voorwaarden vermeld waaraan moet zijn voldaan bij de inlevering van de lijst.

Bij de lijst moeten ingevolge artikel 19 jo. 20 Kiesverordening worden overgelegd:

1. De schriftelijke verklaring van iedere daarop voorkomende kandidaat, dat hij bewilligt in zijn kandidaatstelling op de lijst;
2. Bewijs van storting bij de Directie Financiën van een bedrag van Afl. 1.000,-;
3. Een zwart-wit foto van vier bij zes cm, gevende een duidelijk en goedgelijkend beeld van de **hoogstgeplaatste** kandidaat op de lijst.

Bijlage 7:

HOOFDSTEMBUREAU

Ta participa cu segun articulo 30 inciso 2 di nos Ordenansa Electoral, a stipula den decreto ministerial di dia 10 juli 2017, cu e siguiente colornan por wordo uza como color pa e listanan di candidato cu lo aparece riba e papel di voto pa eleccion cu lo tuma luga dia 22 di september 2017.

E colornan ta: bruin, lichtblauw, donkerblauw, geel, groen, grijs, oranje, rood, roze, lichtpaars, donkerpaars, kaki, en wit.

HOOFDSTEMBUREAU

Maakt bekend dat conform artikel 30 lid 2 Kiesverordening, bij ministeriële beschikking van 10 juli 2017 is bepaald dat de volgende kleuren voor de kleuropdruk van de op het stembiljet voorkomende lijsten van kandidaten bij de verkiezingen van 22 september 2017 door de politieke partijen kunnen worden gebezigd.

Deze kleuren zijn: bruin, lichtblauw, donkerblauw, geel, groen, grijs, oranje, rood, roze, lichtpaars, donkerpaars, kaki, en wit.

Bijlage 8:

ARUBA

Participacion di sesion riba valides di e listanan di candidatonan.

Conforme cu articulo 24 di e ley di Ordenansa Electoral, ta participa lo siguiente.

Ariba **30 di augustus 2013** pa 13:00 di atardi, na Stadhuis (sala di casamento) Consejo Electoral lo tin un sesion, cual lo ta accesibel pa tur votador. E session aki ta pa dicidi ariba e valides di e listanan di candidato entrega ariba 9 di augustus 2013 y mantenimiento di candidatonan cu ta aparece riba e listanan.

Si lo no tin apelacion contra di e decision aki di Consejo Electoral lo numera i duna color den un sesion igual mesun ora, mesun caminda dia **3 di september 2013**. Si tin apelacion ariba e valides di e listanan e sesion di numeracion lo tuma lugar mesun ora, mesun caminda dia **13 september 2013**.

Presidente di Consejo Electoral

ARUBA

Bekendmaking zitting geldigheid der kandidatenlijsten.

Conform artikel 24 van de Kiesverordening wordt het volgende bekend gemaakt.

Op **30 augustus 2013** om 13:00 uur, zal de Electorale Raad een voor de kiezer toegankelijke zitting houden in het Stadhuis (trouwzaal) om te beslissen over de geldigheid der kandidatenlijsten ingeleverd op 9 augustus 2013 en over de handhaving van de daarop voorkomende kandidaten.

Indien geen beroep tegen de beslissing der geldigheid der lijsten en over de handhaving van de kandidaten wordt ingesteld zal de Electorale raad in een zitting gehouden op **3 september 2013** in hetzelfde gebouw op hetzelfde uur deze kandidatenlijsten door het lot nummeren en hun kleur toekennen. Indien wel beroep tegen deze beslissing ingesteld wordt zal deze zitting uiterlijk op **13 september 2013** plaatsvinden.

De voorzitter van de Electorale raad.